

CK.0000066070

GIÁO TRUNG ƯƠNG

TS. NGUYỄN TIẾN HOÀNG

CHƯƠNG TRÌNH SƠ CẤP LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

(Tài liệu tham khảo, dùng cho giảng viên, học viên)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Mã số: $\frac{3KV4}{CTQG-2013}$

BAN TUYÊN GIÁO TRUNG ƯƠNG
TS. NGUYỄN TIẾN HOÀNG

CHƯƠNG TRÌNH SỞ CẤP LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

(Tài liệu tham khảo, dùng cho giảng viên, học viên)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2013

LỜI GIỚI THIỆU

Trong những năm qua, việc đổi mới các chương trình giáo dục lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân, hệ thống Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh, các trường chính trị tỉnh, thành phố và các trung tâm bồi dưỡng chính trị cấp huyện đã thu được nhiều thành tích đáng khích lệ.

Việc đổi mới các chương trình giáo dục lý luận chính trị luôn quán triệt sâu sắc những nội dung cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng; bám sát nhu cầu học tập, thực tiễn công tác của người học, nâng cao niềm tin vào lý tưởng cộng sản, kiên định, trung thành với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc.

Hệ thống chương trình giáo dục lý luận chính trị mới cho các đối tượng khác nhau, từ học sinh, sinh viên, đến cán bộ đảng, đoàn thể, nhà nước bước đầu phù hợp với điều kiện hiện nay, khắc phục phần nào sự trùng lặp, tính kinh viện, xa rời thực tiễn, bảo đảm một cách tương đối logic của hệ thống các môn, các chuyên đề học tập lý luận chính trị, dần tạo sự liên tục giữa các môn học, các cấp học.

Trong hệ thống Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh, để khắc phục tình trạng phân lý luận chính trị được tạo thành từ một số bộ môn khoa học tồn tại tương đối độc lập gây khó khăn trong việc vận dụng vào công tác lãnh đạo, quản lý, chỉ đạo thực tiễn vốn luôn đòi hỏi kiến thức tổng hợp, đồng thời lại trùng lặp nhau, Chương trình Cao cấp lý luận chính trị đã được xây dựng và biên soạn không theo môn học như trước mà theo các khối kiến thức.

Chương trình Trung cấp lý luận chính trị thực hiện trong các trường chính trị tỉnh, thành phố cũng được đổi mới từng bước phù hợp với các chương trình thuộc hệ thống Học viện trên đây, đồng thời, tại một số trường chính trị đã bổ sung bài tập tình huống vào chương trình giảng dạy.

Trong quá trình đổi mới các chương trình, *nội dung chương trình* cũng được chú trọng đổi mới. Các chương trình được chú ý tăng hàm lượng các nội dung có tính thiết thực, trong đó nhấn mạnh việc cung cấp thông tin mới, gợi mở những vấn đề mới để dẫn dắt người học độc lập sáng tạo, tự giải quyết nhiệm vụ vốn vô cùng đa dạng trong thực tiễn; tăng tính thống nhất giữa lý luận với thực tiễn, gắn liền hoạt động giáo dục - đào tạo với nghiên cứu và ứng dụng thực tiễn; tăng cường tính hệ thống và logic; tính cân đối, hài hoà giữa cung cấp tri thức lý luận với rèn luyện phương pháp, nhất là phương pháp tư duy khoa học.

Đối với các chương trình giáo dục lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân, thực hiện sự chỉ đạo của Trung ương và xuất phát từ tình hình thực tế, từ năm 2007 Bộ Giáo dục và Đào tạo đã có chủ trương giảm tải, nâng cao chất

lượng dạy và học các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong nhà trường. Bộ cũng đã trình Ban Bí thư cho phép xây dựng Đề án về đổi mới kết cấu nội dung chương trình, giáo trình các môn lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng. Chương trình các môn Lý luận chính trị mới đang được tổ chức thí điểm.

Các chương trình giáo dục lý luận chính trị cho hệ trung cấp chuyên nghiệp và dạy nghề cũng từng bước được đổi mới theo hướng cơ bản, tinh gọn, dễ hiểu, dễ tiếp thu, gắn với đối tượng đào tạo...

Đối với các chương trình giáo dục lý luận chính trị ở cơ sở, trong những năm qua cũng có bước đổi mới khá toàn diện. Theo Quyết định số 185-QĐ/TW ngày 03-9-2008 về chức năng, nhiệm vụ, tổ chức bộ máy của Trung tâm bồi dưỡng chính trị huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh, Ban Tuyên giáo Trung ương có nhiệm vụ chủ trì, phối hợp với các cơ quan trung ương có liên quan hướng dẫn và thống nhất quản lý việc thực hiện các chương trình, nội dung đào tạo, bồi dưỡng, đề cương bài giảng của các trung tâm bồi dưỡng chính trị cấp huyện.

Trên cơ sở kết quả điều chỉnh, sửa chữa, bổ sung Chương trình sơ cấp lý luận trước đây, nhất là Chương trình thí điểm, Ban Tuyên giáo Trung ương đã chính thức ban hành Chương trình Sơ cấp lý luận chính trị phục vụ nhu cầu học tập lý luận chính trị của cán bộ, đảng viên ở cơ sở trong điều kiện mới (theo Hướng dẫn số 65-HD/BTGTW, ngày 11-12-2012 của Ban Tuyên giáo Trung ương).

Để giúp thực hiện chương trình, Ban Tuyên giáo Trung ương đã biên soạn tài liệu ***Chương trình Sơ cấp lý luận chính trị (Tài liệu học tập)***.

Do yêu cầu phải trình bày một cách tinh gọn, cho nên trong tài liệu trên có nhiều vấn đề viết rất cô đọng. Theo yêu cầu của nhiều giảng viên giảng dạy chương trình này, ***Chương trình Sơ cấp lý luận chính trị (Tài liệu tham khảo)*** dùng cho giảng viên, học viên được biên soạn và xuất bản với hy vọng sẽ đáp ứng phần nào nhu cầu của các đồng chí và các bạn.

Ngoài việc kế thừa những tài liệu Sơ cấp lý luận qua các thời kỳ, tài liệu này đặc biệt sử dụng các tài liệu của các đồng nghiệp trong lĩnh vực lý luận chính trị, nhất là bộ giáo trình quốc gia các bộ môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh được cập nhật trong thời gian gần đây, những nghiên cứu mới được công bố rộng rãi trên các phương tiện thông tin đại chúng.

Tài liệu này chắc chắn không thể tránh khỏi hạn chế, thiếu sót. Chúng tôi mong nhận được sự góp ý của các đồng chí và các bạn. Thư góp ý gửi về ***Vụ Lý luận chính trị, Ban Tuyên giáo Trung ương, số 2B Hoàng Văn Thụ, Hà Nội.***

Xin giới thiệu tài liệu với các đồng chí và bạn đọc.

Tháng 02 năm 2013

**BAN TUYÊN GIÁO TRUNG ƯƠNG
NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT**

Bài 1

CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN, TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH - NỀN TẢNG TƯ TƯỞNG VÀ KIM CHỈ NAM CHO HÀNH ĐỘNG CÁCH MẠNG CỦA ĐẢNG

A. CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

I. SỰ RA ĐỜI CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

1. Tiền đề kinh tế - chính trị

Cũng như mọi học thuyết xã hội khác, chủ nghĩa Mác - Lênin chỉ ra đời trong những hoàn cảnh kinh tế, xã hội, chính trị cụ thể, xuất phát từ những tiền đề kinh tế, xã hội, chính trị nhất định.

Tiền đề trước hết dẫn đến sự ra đời của chủ nghĩa Mác - Lênin là sự phát triển của phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa.

Nhờ những cải tiến, phát minh về kỹ thuật và công nghệ, sự phát triển của lực lượng sản xuất xã hội ngày càng đạt trình độ xã hội hóa cao hơn, dẫn tới sự ra đời của nền sản xuất đại công nghiệp cơ khí. Quan hệ sản

xuất hàng hóa vốn ra đời từ rất sớm, ngay từ khi chế độ công xã nguyên thủy bị tan rã và tồn tại, phát triển xuyên qua chế độ kinh tế chiếm hữu nô lệ và phong kiến. Quan hệ sản xuất hàng hóa không chỉ tồn tại, phát triển trên nền của lực lượng sản xuất xã hội mà đồng thời cũng thúc đẩy sự phát triển của kỹ thuật, công nghệ và các ngành công nghiệp. Cùng với sự phát triển của lực lượng sản xuất thì tính chất xã hội hóa của nó cũng ngày càng cao.

Tuy nhiên, tính chất xã hội hóa ngày càng cao của lực lượng sản xuất lại mâu thuẫn với tính chất tư nhân của quan hệ sản xuất tư bản chủ nghĩa. Mâu thuẫn cơ bản của xã hội tư bản là giữa tính chất xã hội hoá của lực lượng sản xuất với hình thức chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất. Mâu thuẫn này ngày càng phát triển đã trở nên gay gắt và trở thành mâu thuẫn chủ yếu của xã hội, chi phối các mâu thuẫn khác trong xã hội tư bản, trước hết là mâu thuẫn giữa tư bản và lao động, giữa giai cấp công nhân và giai cấp tư sản. Sự phát triển của chủ nghĩa tư bản gắn liền với sự ra đời và phát triển của giai cấp công nhân. Cơ cấu xã hội của xã hội tư bản chủ nghĩa có đặc trưng cơ bản là tồn tại hai giai cấp đối lập nhau về lợi ích là giai cấp tư sản và giai cấp vô sản.

Mâu thuẫn giai cấp làm cho phong trào đấu tranh của giai cấp vô sản ngày càng lan rộng, phát triển từ tự phát đến tự giác, từ đấu tranh kinh tế đến đấu tranh chính trị. Các cuộc đấu tranh chính trị của giai cấp vô sản... thể hiện

sự trưởng thành về chính trị của họ. Cuộc đấu tranh đó đòi hỏi phải có sự dẫn dắt của lý luận khoa học và cách mạng. Quá trình trên là quá trình mang tính quy luật và học thuyết của Mác ra đời đáp ứng những đòi hỏi ấy.

2. Tiền đề khoa học và lý luận

Chủ nghĩa Mác - Lênin là một "khoa học", một "lý luận" ("lý thuyết"). Không thể có chủ nghĩa Mác - Lênin nếu sự phát triển của khoa học chưa đạt đến một trình độ nhất định.

Chủ nghĩa Mác-Lênin là hệ thống các quan niệm, quan điểm về thế giới xung quanh và đời sống con người, dựa trên cơ sở lý luận bao gồm ba bộ phận cấu thành là triết học Mác - Lênin, kinh tế chính trị Mác - Lênin và chủ nghĩa xã hội khoa học.

Chủ nghĩa Mác - Lênin là sự kế thừa và phát triển những thành tựu quan trọng nhất của tư duy nhân loại, từ tư duy triết học cho đến các khoa học tự nhiên và khoa học xã hội.

Những thành tựu của triết học cổ điển Đức (đại biểu là Cantơ, Hêghen, Phoiơbắc) là cơ sở trực tiếp của triết học duy vật biện chứng.

Những thành tựu khoa học tự nhiên có vai trò rất quan trọng trong sự ra đời của triết học Mác; những phát minh lớn của khoa học tự nhiên, như: Định luật bảo toàn năng lượng, Thuyết tế bào và Thuyết tiến hóa của Đácuy-n làm bộc lộ rõ tính hạn chế và bất lực của phương pháp tư